

D. D.
HISTORIA DOGMATIS
DE
SATISFACTIONE JESU CHRISTI VICARIA
INDE AB
ANSELMO CANTUARIENSI AD HUGONEM GROTIUM
PERDUCTA.

CUJUS PARTEM PRIMAM
CONS. MAX. VEN. FACULT. THEOL. UPSAL.

PRÆSIDE
JOHANNE THORSANDER
PH. ET TH. D. THEOL. PROFESS. REG. ET ORD.

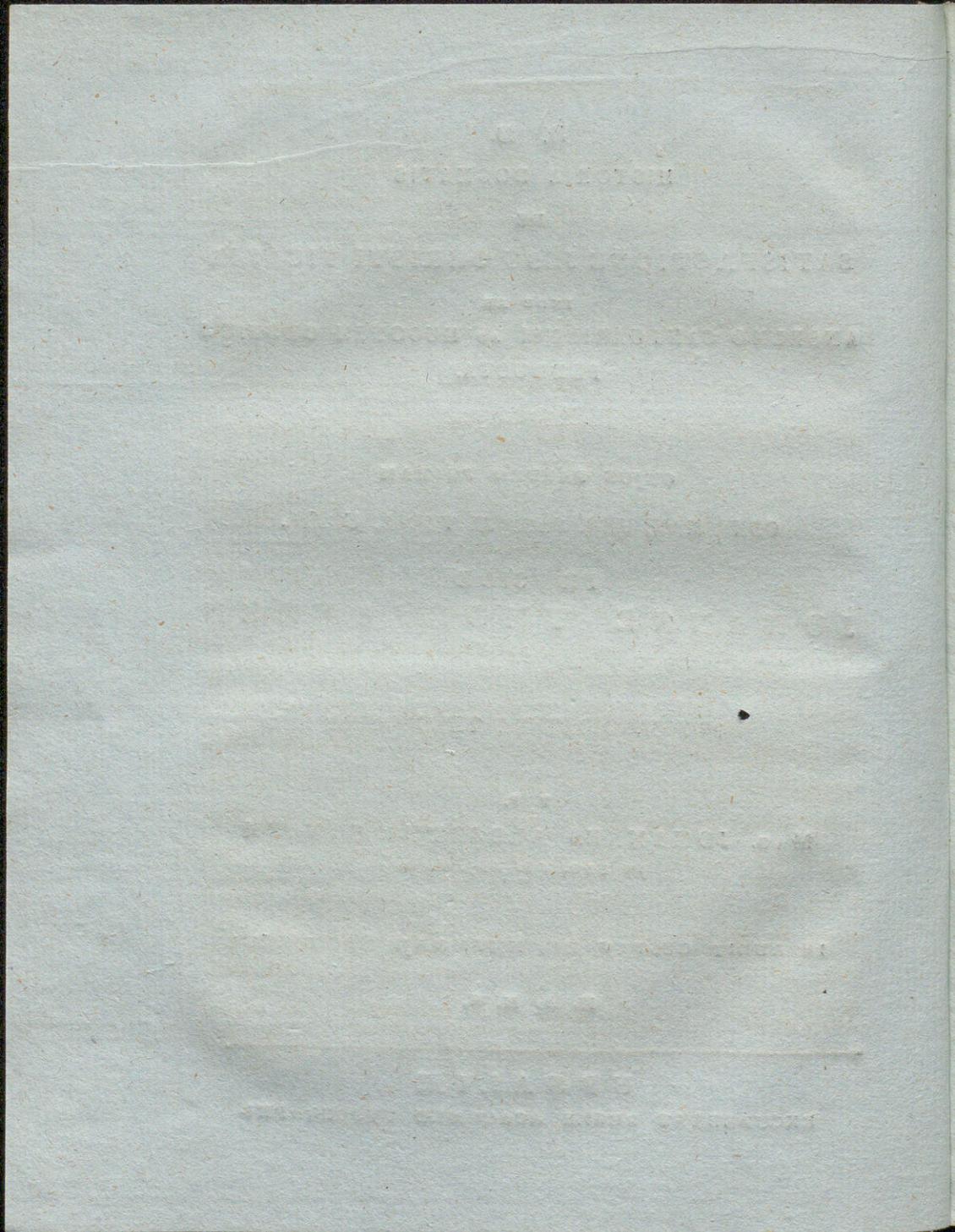
PRO CANDIDATURA THEOLOGICA

P. P.
MAG. JOHANNES ALBERTUS BUTSCH
IN FAC. TH. ADJ. E. O.

IN AUDIT. GUSTAV. DIE XXVI MAJI MDCCXXXII.

H. A. M. S.

UP SALIÆ
EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

HISTORIA DOGMATIS
DE
SATISFACTIONE JESU CHRISTI VICARIA
INDE AB
ANSELMO CANTUARIENSI AD HUGONEM GROTIUM
PERDUCTA.

Si aliud aliis Dei prædicatis tribui fas est ad Religionem momentum, Justitiam sane et Sanctitatem in primis magnas et cognitu necessarias esse dixeris. Nam Potentem etiam superstitioni timent et adulantur, Benignum amant et collunt; Justo vero et Sancto per vitæ justitiam et sanctitatem satisfacere et se conformem præbere, id demum religiosi, qui vere sic dicitur, maxime est proprium. Quod etiam in caussa esse videtur, cur lumen, divinitus missum, per longam revelationum seriem ad id potissimum tendat, ut, ex sapientissima Dei oeconomia, per certos gradus hominibus magis magisque innotescat divina Justitia

et Sanctitas. Sic jam Ethnicis per naturalem quandam mentis, divina divinantis, præsagitionem aliqua, quamvis obscura, concedebatur Dei Justi et Sancti conscientia, quæ ipsius Superstitionis est elementum Religioni proxime cognatum. Sic porro per peculiarem Dei revelationem, quum Justitia inferior quædam sit et tamquam exterior sublimioris interiorisque Sanctitatis significatio, primum quidem in Veteri Testamento Justus in primis et de Justitia monens Deus est revelatus, deinde vero in Novo Sanctus præcipue et Sanctificans. Sed quæ naturalis est humani generis lapsi vitiositas et peccatis deinde actualibus obstinatione facta a Deo Justo et Sancto alienatio, ut alienati reconciliarentur, sanctificantur peccatores, præter ipsam Justitiæ Sanctitatisque revelationem, et alia necessaria erat invitatio. Quum enim Justitiæ Sanctitatisque prædicatio, Spiritu operante, id in hominibus efficere valeret, ut peccata iisque conjunctum culpæ et poenæ reatum serio agnoscerent; ut conscientiae terroribus agitati Deum Justum et Sanctum non in æternum aversarentur, sed potius, pacata conscientia, novo et ardentiore amoris studio diligenter, sola potuit efficere singularis Gratiaræ divinaræ revelatio. Præviam igitur, quæ naturâ omnibus inest, de Bonitate Dei opinionem, per se obscuram et ad eos, qui conscientiâ perterriti essent, consolando erigendosque invalidam, per eandem Justitiæ Sanctitatisque revelationem clarius de-

nique efficaciusque supervenit Evangelium de gratuita peccatorum remissione propter Christum, fide apprehensum a). Quod quum, subtiliore illa notionum explicatione et erudita rerum definitione omissis, simpliciter credi et in animi tranquillitatem vitæque emendationem converti posset; inde maxime factum videtur, ut Christiani sæculis Christo proximis, fide et Religione satis contenti, nullam plane exactam et stabilem usurparent Satisfactionis definitionem b),

- a) Quam vero fuerit conveniens, ut *summa Sanctitatis Justitiae* quoque et Bonitatis esset revelatio, inde forsitan satis patet, quod hæc utræque in Sanctitate quoddammodo insunt et ejus quodam vinculo inter se intime conjunguntur. Nec omnino existimari oportet, attributa divina, qualia singula per se *summa* cogitentur, sibi invicem quodammodo officere, ideoque alteri ex. gr. Justitiae auferendum esse, quod habeat alterum ex. gr. Bonitas. Nam in singulis, quæ a nobis separatim cogitantur, divinis perfectionibus (quas Scholasticorum quidam Nominæ Dei recte appellant) tota tam necessarie inest infinita Dei perfeccio, ut singulæ non nisi per se invicem esse recte dicantur. Nec igitur ex. gr. summe Justus cogitari potest, nisi idem summe Bonus, nec summe Bonus, nisi idem summe Justus. Quo etiam sit, ut ii, qui, Justitia relicta, Deum fere nil, nisi bonum esse volunt, ne vere quidem Bonum habeant, sed inepte lenem et maxime in peccatis remittendis prave facilem.
- b) Patres sæculis Christo proximis mortem Christi nobis quidem salutarem confitentur et multis laudibus extollunt; sed, verbis et

nendum eam explicatus tractarent quæstionem, num ratio-
ni conveniat Evangelium de peccatorum remissione pro-

locutionibus Scripturæ potissimum utentes, dogma accuratius de-
finitum non produnt. Tamen non potest negari, vestigia quæ-
dam doctrinæ de Satisfactione J. Christi Deo pro nobis præstata
(Vicaria), quam deinde Anselmus proposuit explicatus, jam
inveniri apud Justinum, Clementem Alex., Irenæum,
Tertullianum (qui primus Dei Justificati mentionem fa-
cit), Cyprianum, Gregorium Naz., Hilarium. Sed
eodem fere tempore, maxime vero Sæc. IV. V. et sqq, etiam alia
de morte Christi, tamquam pretio Redemptionis Diabolo et Dæ-
monibus præstito, usitata invenitur. Utrumque παιδειας τρόπον pro-
miscue adhibent Irenæus, Origenes (qui tamen maxime uti-
tur posteriore), Basilius Magnus, Gregorius Naz., Gre-
gorius Nyss., Ambrosius, Augustinus, Leo I., Gre-
gorius Magnus, Bernhardus Clarævall., Petrus Lombardus,
et alii. Anselmiana vero Theoria, a Thoma A-
quin. accepta, in Ecclesia denique prævaluit, de quo plura in
sequentibus.—Quod ad antiquorem Dogmatis historiam pertinet,
præter eos, qui in ipsis titulis librorum, se dogmatum Historiam
tradituros profitentur, cfr. etiam Testimonia Veterum, quæ
appendicis locum tenent in Hugonis Grotii libro, qui inscri-
bitur: Defensio Fidei Catholicæ de Satisfactione
Christi adversus Faustum Socinum. Edit. Sec. 4to.
Lugduni Batavorum 1617. pp. 159—174.; et Historiam Do-
ctrinæ de Redēmptione Sanguine Christi facta, in J.

pter Christum, et si conveniat, qua necessitate postuletur, et quibus in primis firmetur ratiociniis. Sed erat in ipsa mentis natura, cur non semper in hac fidei simplicitate adquiescerent homines. Nam naturali quodam instinctu excitamur atque impellimur, ut omnia, ne ipsa quidem religione excepta, cogitando magis magisque eruere et explicare conemur, quo et rerum notiones clariores magisque definitas habeamus, et omnium denique perspiciamus notionum convenientiam cum inter se, tum etiam cum primis rationis principiis c). Itaque, temporis decursu, haud pauci exti-

Gerhardi Locis Theologicis ed. Cottæ, 4:o. T. IV. Tübingeræ MDCCCLXV. pp. 105—132.

- c) Unde etiam sunt hæc Anselmi: "Non tento, Domine, penetrare altitudinem tuam, quia nullatenus comparo illi intellectum meum; sed desidero aliquatenus intelligere veritatem tuam, quam credit et amat cor meum. Neque enim quæro intelligere, ut credam; sed credo, ut intelligam. Nam et hoc credo, quia, nisi credidero, non intelligam." Proslogium Cap. I. Sic etiam idem sub ficta Bosonis persona latens: "Sicut rectus ordo exigit, ut profunda Christianæ fidei credamus, priusquam ea præsumamus ratione discutere; ita negligentia mihi videtur, si, postquam confirmati sumus in fide, non studemus, quod credimus, intelligere." Cur Deus Homo Lib. I. Cap. 2. Opp. Ed. Gerberon. Paris. 1675.

terunt, qui id sibi sumerent, ut, cogitatione ad Christianam fidem applicata, singula ejus dogmata non solum ex Scriptura accuratius definirent, sed etiam ex ratione, quantum fieri posset, interpretarentur. In quo genere multæ quoque sunt et variæ doctorum de Satisfactione disputaciones. Quas inter eam, in qua Anselmus Catuariensis primus hunc doctrinæ articulum accuratius uberiusque explicavit, maxime laudari et in usum ecclesiasticum assidue verti invenimus. Illa enim, quum tota, quasi nihil de Christo sciatur *d)*, ex solis rationis principiis deducatur, tamen non solum rationi omnino satisfacere, sed etiam Scripturæ Sacræ optime consentire, et veræ Ecclesiæ sensa ingenue declarare plerisque est visa. Aliis autem ab his valde discrepantibus, ipsa pugna, ex hominum dissensione exardescens, haud parum ad Anselmianam theoriam nobilitandam contulit. Quare eorum historiam tradituris, quæ de Satisfactionis dogmate ab Anselmo usque ad Grotium varie a variis sunt disputata, et propter magnam viri auctoritatem, et ut idoneo utamur fundamento, cui cetera superstruantur, hæc facile nobis concedetur venia, ut in Anselmo paullo diutius immorantes, non solum summam disputationis, sed etiam singulas, quibus illa conficitur, rationes copiosius exponamus.

d) Praefatio ad LL. Cur Deus Homo.

Quum igitur Anselmi de Jesu Christi Satisfactione disputatio duobus illis libris absolvatur, qui inscribuntur **Cur Deus Homo** e), primum quidem hæc ex iis fere verbo tenus exscripta habeto.

Liber I.

f) (C. X.) "Hominem esse factum ad beatitudinem, quæ in hac vita haberi non potest; nec ad illam posse per-

- e) Bosonem, pio intelligentiæ studio ardenter, secum disputantem et suis rationibus paullatim concedentem singit. Nos Anselmum solum loquentem fecimus, et prætermisimus ea, quæ vel ad rem præsentem minus pertinere, vel ad sententias rationesque Auctoris intelligendas non plane necessaria judicavimus.
- f) In prioribus libri primi capitibus disputat Anselmus contra ea, quæ Boso ab insidelibus ecclesiastico Incarnationis dogmati objici memorat. Sunt vero hæc: Deo et ipsam Incarnationem et quæ in Statu Exinanitionis passus est Christus, prorsus esse indigna; Omnipotenti et Sapienti Deo non convenire, ut sanguine suo potius redimeret, quam solo jussu liberaret nos a peccatis, et ab ira sua, et de Inferno, et de potestate Diaboli; Deum contra justitiam hominem omnium iustissimum morti tradere pro peccatore, nec tali Patri convenire, ut filium, quamvis volentem, sic tractari permittat. Ut vero hæc solide refellantur, tota illic revolvitur disputatio, ut mors Jesu Christi ad hominum salutem comparanda necessaria fuisse demonstretur. De hoc igitur in sequentibus agitur.

venire quemquam; nisi dimissis peccatis; nec ullum hominem hanc vitam transire sine peccato, inter omnes constat, quia nihil in his inconveniens, aut impossibile Deo videtur. Si igitur necessaria est homini peccatorum remissio, ut ad beatitudinem perveniat; (C. XI) quærendum est, qua ratione Deus dimitat peccata, et ut hoc faciamus apertius, prius videamus, quid sit peccare, et quid pro peccato satisfacere. Peccare nihil aliud est, quam Deo non reddere debitum. Debitum vero, quod Deo debet omnis rationalis creatura, est voluntas subjecta voluntati Dei. Hæc est justitia sive rectitudo voluntatis, quæ justos facit, hic est solus et totus honor, quem debemus Deo, et quem a nobis exigit Deus. Sola namque talis voluntas opera facit placita Deo, cum potest operari, et cum non potest, ipsa sola per se placet. Hunc honorem debitum qui Deo non reddit, aufert Deo quod suum est, et Deum exhonarat. Quamdiu autem non solvit quod rapiuit, manet in culpa; nec sufficit solummodo reddere, quod ablatum est, sed pro contumelia illata plus debet reddere, quam abstulit. Sicut enim qui lædit salutem alterius, non sufficit, si salutem restituit, nisi pro illata doloris injuria recompenset aliquid: ita qui honorem alicujus violat, non sufficit honorem reddere, si non secundum exhortationis factam molestiam aliquid quod placet illi, quem exhonora-

vit, restituat. Hoc quoque attendendum, quod cum aliquis, quod injuste abstulit, solvit, hoc debet dare, quod ab illo non posset exigere, si alienum non rapuisset. Sic ergo debet omnis qui peccat, honorem, quem rapuit Deo, solvere; et haec est satisfactio, quam omnis peccator debet Deo facere."

(C. XII) "Redeamus et videamus, utrum sola misericordia, sine omni solutione ablatti sibi honoris, deceat Deum peccata dimittere. Sic dimittere peccatum non est aliud, quam non punire; et quoniam recte ordinare peccatum sine satisfactione, non est nisi punire; si non punitur, inordinatum dimittitur. Deum vero non decet aliquid in suo regno inordinatum dimittere. Igitur non decet Deum peccatum sic impunitum dimittere. Est vero et aliud quod sequitur, si peccatum sic dimittitur impunitum: quia similiter erit apud Deum peccanti et non peccanti: quod Deo non convenit. Porro: Justitiam hominum nemo nescit esse sub lege; ut secundum ejus quantitatem, mensura retributionis a Deo recompensetur. Si autem peccatum nec solvitur, nec punitur; nulli legi subjacet. Liberius igitur est injustitia, si sola misericordia dimittitur, quam justitia: quod valde inconveniens videtur. Ad hoc etiam extenditur haec inconvenientia, ut

injustitiam Deo similem faciat: quia sicut Deus nullius legi subjacet, ita et injustitia. (C. XIII.) Porro: Nihil injustius est in rerum ordine, quam ut creatura Creatori debitum honorem auferat, et non solvat quod afferat. Deus igitur non debet tolerare, quo nihil injustius toleratur. Item, si Deo nihil majus aut melius est; nihil justius, quam quæ honorem illius servat in rerum dispositione, summa justitia, quæ non est aliud, quam ipse Deus. Nihil ergo servat Deus justius, quam suæ dignitatis honorem. Eum autem non integre servat, si sic auferri sibi permittit, ut nec solvatur, nec ipse auferentem puniat; ideoque aut ablatus honor solvatur, necesse est, aut poena sequatur."

(C. XIV.) "Quæramus porro, num peccantis poena sit Deo honor, et cuiusmodi honor sit; si enim poena peccantis non ejus honor est, cum peccator non solvit quod abstulit, sed punitur, sic perdit Deus honorem suum, ut non recuperet. Deum impossibile est honorem suum perdere: aut enim peccator sponte solvit quod debet; aut Deus ab invito accipit. Nam aut homo debitam subjectionem Deo, sive non peccando, sive quod peccat solvendo, voluntate spontanea exhibet; aut Deus eum invitum sibi torquendo subjicit, et sic se Dominum ejus esse ostendit, quod ipse homo voluntate fateri recusat.

Mer ut hanc q.